

інформаційних маніпуляцій, що є критично необхідним для свідомої життєдіяльності особистості в сучасному медійному просторі.

Список використаних джерел

1. М. С. Каліберда, Р. В. Шаламов. Медіаграмотність на заняттях з біології : методичний посібник для вчителя. К.: АУП, ЦВП, 2020. 60 с.
2. Абетка візуальної грамотності / Баликін І., Волошенюк О., Чорний О., Федченко О. / За редакцією Волошенюк О., Іванова В., Євтушенко Р. Київ: АУП, ЦВП, 2019. 80 с.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ТА АСТРОНОМІЧНОГО СКЛАДНИКІВ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У 9-Х КЛАСАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Сергій САМОЙЛОВ,

методист науково-методичної лабораторії

*природничо-математичних та інформатично-технологічних дисциплін
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»*

У 2026/2027 навчальному році завершується впровадження Державного стандарту базової середньої освіти (далі – Держстандарт) у циклі базового предметного навчання. Учні 9-х класів закладів загальної середньої освіти, які розпочали навчання за новим Держстандартом 1 вересня 2022 року, завершать здобуття базової середньої освіти.

«Метою базової середньої освіти є розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу» [1].

Для реалізації мети базової середньої освіти та належної організації освітнього процесу кожен заклад освіти розробляє й упроваджує власну освітню програму.

«Освітня програма закладу загальної середньої освіти, розроблена на основі Типової освітньої програми, відповідно до частини третьої статті 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту», має:

– визначати (в обсязі не меншому, ніж встановлено Типовою освітньою програмою) загальний обсяг навчального навантаження на адаптаційному циклі та циклі базового предметного навчання (в годинах), його

розподіл між освітніми галузями за роками навчання;

- містити перелік модельних навчальних програм, які використовує заклад освіти під час організації освітнього процесу, та/або навчальних програм, затверджених педагогічною радою, що мають містити опис результатів навчання учнів з навчальних предметів, інтегрованих курсів в обсязі не меншому, ніж встановлено відповідними модельними навчальними програмами;

- опис форм організації освітнього процесу та інструментарію оцінювання» [17].

«Метою природничої освітньої галузі є формування компетентного здобувача освіти, який розуміє основні закономірності природи, володіє дослідницькими вміннями, виявляє допитливість і на основі здобутих знань та пізнавального досвіду усвідомлює цілісність природничо-наукової картини світу, здатен оцінювати роль природничих наук, техніки й технологій у забезпеченні сталого розвитку суспільства, прогнозувати можливі наслідки людської діяльності для довкілля» [1].

Освітній процес циклу базового предметного навчання базової середньої освіти здійснюється відповідно до законів України «Про освіту»; «Про повну загальну середню освіту»; Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (далі – Концепція); Держстандарту; Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (далі – Типова освітня програма); модельних навчальних програм окремих предметів, інтегрованих курсів природничої освітньої галузі, що рекомендовані Міністерством освіти і науки України для використання в циклі базового предметного навчання базової середньої освіти (7–9 класи) (далі – МНП); переліку підручників для 9 класу закладів загальної середньої освіти, яким надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

У 9-х класах вивчення складників природничої освітньої галузі надалі реалізується відповідно до освітньої програми закладу освіти та моделей реалізації природничої освітньої галузі на рівні базової середньої освіти або через інтегрований курс, зокрема «Природничі науки» (8 годин на тиждень), або через окремі навчальні предмети: фізику, хімію, біологію та географію. Вивчення окремих предметів може бути доповнене інтегрованим курсом «Природничі науки» (2 години на тиждень), що сприятиме інтеграції знань і формуванню в учнів цілісної наукової картини світу.

Кількість годин на тиждень для вивчення окремого навчального предмета «Фізика» у 9-х класах відповідно до мінімального навчального навантаження становить 3 години та регламентується наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 р. № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 р. № 1120).

Відповідно до статті 1 Закону України «Про повну загальну середню освіту» поняття «модельна навчальна програма», «навчальна програма» розглядаються у такому значенні: «модельна навчальна програма – документ, що

визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством; навчальна програма – документ, що визначає послідовність досягнення результатів навчання учнів з навчального предмета (інтегрованого курсу), опис його змісту та видів навчальної діяльності учнів із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на їх провадження, та затверджується педагогічною радою закладу освіти» [3].

Педагоги обирають модельні навчальні програми на весь цикл базового предметного навчання базової середньої освіти, тому їх зміна в середині циклу (наприклад, під час переходу з 8-го до 9-го класу) не допускається, оскільки кожна програма має власні особливості реалізації вимог Держстандарту щодо досягнення обов'язкових результатів навчання. Тому організація освітнього процесу в 9-х класах у 2026/2027 навчальному році повинна здійснюватися відповідно до програм, обраних закладом освіти на початку циклу базового предметного навчання.

У МНП авторські колективи пропонують послідовність вивчення тем, зміст і види навчальної діяльності, які є орієнтовними. Під час укладання навчальної програми на основі модельної вчителі добирають або доповнюють запропоновані елементи змісту та види навчальної діяльності з урахуванням особливостей матеріально-технічного забезпечення закладу освіти, кадрового потенціалу, освітніх потреб та індивідуальних особливостей учнів, зазначаючи послідовність та орієнтовний час їх вивчення у певному класі.

Доцільно конкретизувати зміст навчального матеріалу, за потреби змінюючи послідовність вивчення тем із дотриманням логіки побудови курсу. Важливо визначити види навчальної діяльності, що забезпечуватимуть досягнення очікуваних результатів навчання з фізики. Також необхідно здійснити розподіл навчального часу на вивчення кожної теми та конкретизувати орієнтири для оцінювання, узгодивши їх із вимогами Держстандарту. Водночас під час укладання навчальної програми на основі модельної допускається внесення змін і коригувань у межах до 20 % її змісту.

Розглянемо модельні навчальні програми навчальних предметів та інтегрованих курсів природничої освітньої галузі (фізичний та астрономічний складники), рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в циклі базового предметного навчання базової середньої освіти (7-9 класи):

1. [Модельна навчальна програма «Природничі науки. 7-9 класи \(інтегрований курс\)» для закладів загальної середньої освіти \(авт. кол. Мандренко Ю.І. та інш.\).](#)
2. [Модельна навчальна програма для базової середньої школи «Фізика. 7-9 класи» \(авт. кол. Максимович З.Ю. та інш.\).](#)
3. [Модельна навчальна програма «Фізика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти \(авт. кол. Головка М.В. та інш.\).](#)

4. Модельна навчальна програма «Фізика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Кременський Б.Г. та інш.).

Особливості структури та змісту зазначених МНП подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Особливості структури та змісту МНП навчальних предметів та інтегрованих курсів природничої освітньої галузі (фізичний та астрономічний складники)

МНП «Природничі науки. 7-9 класи (інтегрований курс)» для ЗЗСО (авт. кол. Мандренко Ю.І. та інш.).	МНП для БСШ «Фізика. 7-9 класи» (авт. кол. Максимович З.Ю. та інш.).	МНП «Фізика. 7-9 класи» для ЗЗСО (авт. кол. Головка М.В. та інш.).	МНП «Фізика. 7-9 класи» для ЗЗСО (авт. кол. Кременський Б. Г. та інш.).
Розділи (теми) для вивчення у 9 класі			
1. Енергія 2. Сили 3. Електричний струм 4. Звук 5. Астрономія	Розділ І. Електромагнітні явища. Розділ ІІ. Механічні коливання. Розділ ІІІ. Механічні та електромагнітні хвилі. Розділ ІV. Геометрична оптика та елементи хвильової оптики. Розділ V. Оптичні прилади. Розділ VI. Атомна й ядерна фізика. Розділ VII. Фізика та астрономія в житті людини.	1. Рух тіла зі змінною швидкістю. Механічні коливання і хвилі. 2. Електромагнітні явища. Електромагнітні коливання і хвилі. 3. Світлові явища. 4. Атомні і ядерні явища. 5. Фізика і астрономія в житті людини.	Тема 1. Електричний струм у різних середовищах. Тема 2. Магнітні та електромагнітні явища. Тема 3. Механічні та електромагнітні хвилі. Тема 4. Світлові явища. Тема 5. Будова атома та атомного ядра.
Орієнтовний перелік лабораторних робіт			
	№ 1 «Складання електромагніту та випробовування його дії». № 2 «Дослідження коливальних нитяного маятника». № 3 «Визначення висоти Сонця за допомогою гномона». № 4 «Дослідження відбивання світла за допомогою плоского дзеркала». № 5 «Дослідження заломлення світла».	– Лабораторна робота: Визначення прискорення рівноприскореного руху (за допомогою іграшкового автомобіля). – Лабораторна робота: Складання електромагніту. – Лабораторна робота: Визначення показника заломлення світла. – Лабораторна робота: Визначення	№ 1. Дослідження залежності електричного опору провідника від температури. № 2. Дослідження електричного опору кола з напівпровідниковим діодом (дослідження «чорної скриньки»).

	№ 6 «Визначення фокусної відстані та оптичної сили тонкої лінзи».	фокусної відстані лінзи.	№ 3. Визначення електрохімічного еквівалента речовини. № 4. Виготовлення електромагніта та вивчення його магнітного поля. № 5. Дослідження явища електромагнітної індукції. № 6. Дослідження явища відбивання світла від плоского дзеркала. № 7. Дослідження явища заломлення світла. № 8. Визначення фокусної відстані та оптичної сили збиральної лінзи. № 9. Визначення фокусної відстані та оптичної сили розсіювальної лінзи. № 10. Виготовлення моделі оптичного пристрою (перископа, калейдоскопа, мікроскопа тощо).
--	---	--------------------------	--

Як видно з таблиці, у кожному класі до кожного розділу (теми) автори пропонують орієнтовний перелік лабораторних робіт, який жодним чином не є вичерпним.

Перелік, кількість, тематика та назви лабораторних (практичних) робіт можуть коригуватися та доповнюватися залежно від наявного обладнання, приладів і устаткування, а також з урахуванням пізнавальних інтересів і потреб учнів. Лабораторні та практичні роботи мають забезпечувати залучення

здобувачів освіти до дослідницької діяльності й формування навичок роботи з вимірними приладами та обладнанням [12].

Аналіз змісту модельних навчальних програм навчальних предметів та інтегрованих курсів природничої освітньої галузі (фізичний та астрономічний складники), свідчить про збереження єдиного ядра фізичної освіти, передбаченого Державним стандартом базової середньої освіти. Водночас авторські колективи пропонують різні підходи до структурування навчального матеріалу, послідовності вивчення окремих тем, організації дослідницької діяльності та реалізації міжпредметної інтеграції.

Відповідно до результатів конкурсного відбору для використання у 9-х класах закладів загальної середньої освіти у 2026 році рекомендовано такі підручники з фізики та інтегрованого курсу «Природничі науки» (крім електронних), які будуть видаватися за кошти державного бюджету і використовуватися в освітньому процесі:

1. «Природничі науки» підручник інтегрованого курсу для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Мандренко Ю.І. та інш.).

2. «Фізика» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Бар'яхтар В.Г. та інш., за ред. Довгого С.О.).

Крім того за кошти державного бюджету, за умови подання видавництвами гарантійних листів про фінансування можуть видаватися такі підручники (крім електронних):

1. «Фізика» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Засекина Т.М. та інш.).

2. «Фізика» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Максимович З.Ю. та інш.).

Окремо передбачено адаптацію та видання підручників (крім електронних) для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами рельєфно-крапковим і збільшеним шрифтом, які будуть видаватися за кошти державного бюджету у 2026 році.

1. «Фізика» підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Бар'яхтар В.Г. та інш., за ред. Довгого С.О.).

Відповідно до Закону України «Про освіту», «підручник – вид навчальної літератури, що містить систематизований виклад навчального матеріалу та завдання для досягнення певних результатів навчання відповідно до модельної та/або навчальної програми (для повної загальної середньої освіти), складовою якого є інтерактивний електронний додаток, вимоги до якого встановлює центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки» [2].

Оскільки інтерактивний електронний додаток – це невід'ємна складова підручника, авторські колективи долучилися до їх розробки.

Інтерактивні електронні додатки містять вправи, навчальні відео, відеодосліди, симуляції, анімації, інтерактивні завдання та інший мультимедійний контент, що розширює можливості організації навчання й сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу.

Посилання на інтерактивні електронні додатки є безпосередньо в паперових підручниках, що забезпечує зручний перехід до цифрових матеріалів. Окрім того такі е-додатки доступні на платформі [Всеукраїнська школа онлайн](#), а також на сайті [Українського інституту розвитку освіти](#), наприклад [інтерактивний електронний додаток](#) до підручника «Фізика» для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Засекіна Т.М. та інш.).

Під час вибору підручника доцільно враховувати не лише його змістове наповнення, а й наявність якісного методичного супроводу, інтерактивних електронних додатків, цифрових ресурсів для організації дослідницької діяльності та дієвих інструментів для оцінювання.

Важливим чинником успішної реалізації модельних навчальних програм є їх методичний супровід. Авторські колективи МНП, підручників розробляють навчальні програми, календарно-тематичне планування, презентації до уроків, тренажери із розв'язування задач, діагностувальні роботи, симуляції, інтерактивні лабораторні роботи, підсумкові роботи за групами результатів та інші навчально-методичні матеріали, які сприяють ефективній організації освітнього процесу. Наприклад, [навчальна програма з фізики 9 клас \(розроблена на основі модельної навчальної програми «Фізика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти \(авт. кол. Головка М.В. та інш.\) та календарно-тематичне планування.](#)

Оцінюванню результатів навчання учнів відповідно до Держстандарту підлягають навчальні досягнення з окремих предметів, інтегрованих курсів природничої освітньої галузі. Педагогічна рада закладу загальної середньої освіти може прийняти рішення про оцінювання результатів навчання складників вибіркового освітнього компонента.

Оцінювання результатів навчання учнів має бути компетентісно орієнтованим та спрямованим на визначення рівня сформованості ключових компетентностей, наскрізних умінь і досягнення обов'язкових результатів навчання, визначених Держстандартом.

Встановлення відповідності між вимогами до результатів навчання учнів, визначеними Держстандартом, та показниками їх вимірювання здійснюється відповідно до системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, визначених Міністерством освіти і науки України [17].

Відповідно до частини 2 статті 17 Закону України «Про повну загальну середню освіту» основними видами оцінювання результатів навчання учнів є: «формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання, державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання» [3].

«Формувальне оцінювання спрямоване на відстеження динаміки навчального поступу учнів, визначення їхніх навчальних (освітніх) потреб і скерування освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням встановлених результатів навчання.

Підсумкове оцінювання показує результат навчання та розвитку.

Державна підсумкова атестація передбачає оцінювання відповідності результатів навчання учнів, які завершили здобуття базової середньої освіти,

вимогам Держстандарту.

Оцінювання результатів навчання учнів здійснюється згідно з вимогами до обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом на основі компетентнісного підходу. Оцінювання дає інформацію про досягнення результатів навчання на певному етапі освітнього процесу» [14].

У додатку 10 до Держстандарту в природничій освітній галузі загальні результати навчання об'єднано в 4 групи. З огляду на те, що розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту [індивідуально та у співпраці] (4 група результатів) реалізується наскрізно в процесі навчання природничих предметів, оцінювання результатів цієї групи, відповідно до галузевих критеріїв, здійснюють у межах трьох груп результатів: ГР1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження; ГР2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту; ГР3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка задля сталого розвитку суспільства [1].

У рекомендаціях щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093 окреслено підходи до оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів, які здобувають освіти відповідно до Держстандарту.

Оцінювання результатів навчання учнів педагогічні працівники здійснюють залежно від алгоритму оцінювання (без тематичного оцінювання/з урахуванням тематичного оцінювання), який ухвалила педагогічна рада закладу освіти.

«Під час оцінювання предметів/інтегрованих курсів природничої освітньої галузі проведення підсумкових робіт за окремими групами результатів не обов'язкове. Наприклад, семестрову оцінку за ГР. 1 «Проводить дослідження природи» виставляють за результатами поточного оцінювання практичного складника навчальних програм (практичні роботи, лабораторні роботи, дослідження і спостереження/самоспостереження тощо) з урахуванням результатів і орієнтирів для оцінювання Держстандарту» [7, с. 9].

У рамках академічної свободи педагогічні працівники закладу освіти здійснюють вибір форм, змісту та способу оцінювання залежно від дидактичної мети.

Особливу увагу доцільно приділяти забезпеченню збалансованого оцінювання всіх груп результатів навчання. Практика свідчить, що під час вивчення фізики найбільше уваги традиційно приділяється перевірці знань і вмінь розв'язувати задачі, тоді як результати, пов'язані з дослідницькою діяльністю, роботою з інформацією та формуванням відповідального ставлення до довкілля, потребують цілеспрямованого педагогічного супроводу.

Учителі мають автономію у виборі організаційних форм, видів, методів та засобів навчальної діяльності з метою забезпечення передбачуваних Держстандартом навчальних досягнень учнів як результату освітнього процесу.

Реалізовувати освітній процес важливо на основі діяльнісного підходу, зважаючи на природні інтереси здобувачів освіти відповідного віку, а також з достатньою гнучкістю для урахування як особливих освітніх потреб, так і динамічних умов навчання.

Іншою важливою умовою організації освітнього процесу є вибір системи методів і прийомів активного навчання, зокрема змішаного. Форми організації освітнього процесу мають враховувати види навчальної діяльності, що пропонуються обраною навчальною програмою, а також мають бути спрямовані на подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану, зокрема подолання освітніх втрат.

«Зважаючи на те, що видів навчальної діяльності загалом існує досить багато, розглянемо ті, що є найбільш важливими, а саме:

- розв’язування фізичних задач є обов’язковою складовою вивчення фізики в закладах загальної середньої освіти. Навчитися розв’язувати задачі можна лише в процесі їх розв’язування. Як правило, вивчення теоретичного матеріалу та розв’язування задач є взаємопов’язаними складниками навчання фізики. Крім того, розв’язування задач різного типу слід розглядати як ефективний метод розвитку інноваційної та критичної складової мислення, реалізації міждисциплінарних зв’язків. Задачі з фізики можуть бути кількісними або якісними, розрахунковими, графічними або експериментальними, передбачати відповідь у формі числа або вербального пояснення, передбачати відкриту відповідь або мати форму тестових завдань тощо, водночас важливо дотримуватись балансу використання різних форм і типів фізичних задач;

- проєктна діяльність. Метод проєктів ефективно втілює діяльнісний принцип і забезпечує постійну й активну участь здобувачів освіти у навчально-пізнавальній і науково-пошуковій творчій діяльності. Відповідно метод проєктів є одним з ефективних засобів формування предметної і ключових компетентностей здобувачів освіти у процесі навчання фізики. Широкі можливості вибору тематики проєктів забезпечує різноманітність напрямів діяльності здобувачів освіти – від теоретичних розробок і обґрунтувань до експериментальних досліджень та конструкторських рішень. Водночас проєктна форма роботи передбачає переважно колективну працю над проблемою, що, з одного боку, сприяє формуванню вмінь та навичок роботи в групі, а з іншого – дозволяє підібрати для кожного виконавця проєкту завдання відповідно до рівня його знань, інтересів, здібностей та можливостей.

Тематика навчальних проєктів з фізики, як правило, пропонується вчителем, водночас може ініціюватися та обиратися здобувачами освіти. Кількість годин, що відводиться на їх виконання визначається вчителем. Кількість здобувачів освіти у групі, що працює над проєктом, визначається з урахуванням тематики, обсягу та складності роботи, а також бажання здобувачів освіти виконувати проєкт. Кількість проєктів, виконаних кожним учнем, може бути довільною, але не меншою, ніж один за навчальний рік. Один здобувач освіти може виконувати різні проєкти особисто або у складі окремих груп. Під час формулювання тем проєктів доцільно враховувати їх актуальність, наявність

матеріально-технічного забезпечення, регіональні, географічні, кліматичні та інші особливості розташування закладу освіти та пізнавальні інтереси школярів. Проекти також можуть мати міжпредметну тематику і відображати міжпредметні зв'язки. У такому разі їх виконання може супроводжуватися і оцінюватися вчителями різних предметів. Захист таких проєктів може бути проведений у рамках шкільної наукової конференції:

- ознайомлення здобувачів освіти з методами наукових досліджень, формування в них, на основі набутих теоретичних знань, умінь планувати, визначати методи і засоби досліджень і на практиці проводити фізичні дослідження (демонстрації, досліди, експерименти тощо), аналізувати, узагальнювати результати, робити висновки, що передбачено вивченням курсу фізики в закладах загальної середньої освіти;

- виконання фізичних експериментів. Навчальний експеримент реалізується у формі демонстраційного та фронтального експерименту, робіт лабораторного практикуму, практичних робіт, дослідів та спостережень, які здобувачі освіти виконують удома самостійно. З огляду на стан забезпечення шкіл навчальним обладнанням, ураховуючи пізнавальні інтереси учнів, проводити навчальний експеримент доцільно у формі фізичного практикуму, роботи якого можна виконати, використовуючи меншу кількість комплектів однотипного обладнання. Водночас тематику робіт фізичного практикуму технологічно простіше урізноманітнювати й диференціювати за рівнем складності відповідно до рівня підготовки окремих груп учнів у класі. Така форма роботи забезпечує й більшу самостійність здобувачів освіти і більші можливості творчого підходу до виконання завдань.

Перелік навчальних демонстрацій має визначатися в конкретних навчальних програмах залежно від обставин, у яких здійснюється навчання, наявності обладнання, устаткування, можливостей навчального кабінету тощо. Також учитель може доповнювати процес навчання виконанням короткотривалих експериментальних завдань тощо.

Головними методичними та змістовими вимогами до робіт, передбачених для домашнього виконання, мають бути їх безпечність та можливість виконання простим і доступним здобувачам освіти обладнанням, устаткуванням, матеріалами тощо» [12].

«При плануванні уроків важливою є необхідність визначати види навчальної діяльності учнівства з використанням компетентнісного і діяльнісного підходів, тому необхідно враховувати такі особливості сучасного уроку:

- урок повинен передбачати не лише виклад матеріалу, змісту, але й завдання, що передбачають засвоєння, застосування навчальної інформації на практиці;

- частина знань і вмінь повинна бути отримана учнями у ході самостійного пошуку шляхом розв'язування пошукових задач та опанування способів діяльності у процесі пошуку;

- виклад навчального матеріалу на уроці повинен бути варіативним. В

одних випадках викладається готова інформація у формі пояснення, практичного показу і виконання вправ. В інших випадках матеріал вивчається шляхом постановки вчителем проблеми та розкриття шляхів і видів навчальної діяльності учнів для її обґрунтованого розв'язання.

Важливою умовою уроку є індивідуалізація навчання. Цьому сприяє програмна позиція можливості індивідуального вибору засобів навчання на кожному уроці. Використання навчального матеріалу різного ступеня складності за змістом, кількістю повторень, темпом виконання враховує інтереси та можливості різних здобувачів освіти. Складний матеріал, величина навантаження можуть виявитись не під силу деяким учням для виконання. Повідомлення учням завдань для самостійного виконання передбачає, щоб вони могли поступово переходити від менш важких завдань до складніших» [8, с.10].

Висновок. У 2026/2027 навчальному році завершується впровадження Державного стандарту базової середньої освіти в циклі базового предметного навчання. Організація освітнього процесу з фізики у 9-х класах має здійснюватися на основі обраних закладом освіти модельних навчальних програм із дотриманням вимог Держстандарту та принципів Нової української школи. Ефективна реалізація фізичного та астрономічного складників природничої освітньої галузі передбачає поєднання компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, широке залучення учнівства до дослідницької діяльності, використання сучасних цифрових освітніх ресурсів і дієвого оцінювання. Це сприятиме формуванню природничо-наукової компетентності учнів та їх успішній підготовці до навчання на рівні профільної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-IX#Text>.
4. Інтеграція природничих наук у проєктній діяльності в 10-11-х класах. URL: <https://liko-school.kyiv.ua/images/professional-achievements/pilipchuk/metoPilip.pdf>.
5. Концепція базової фізичної освіти [Електронне видання] /автори: В.В. Сіпій, М.В. Головка, Д.О. Засекін, І.П. Крячко, О.І. Ляшенко, В.М. Мацюк, Ю.С. Мельник, Л.В. Непорожня. Київ : Педагогічна думка, 2022. 43 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/01/The-concept-of-basic-physical-education-2022.pdf>.
6. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р.

№ 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.

7. Лист Міністерства освіти і науки України від 14.03.2025 р. № 1/4895-25 «Про окремі питання оцінювання результатів навчання». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-okremi-pytannia-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>.

8. Лист Міністерства освіти і науки України від 13.08.2025 р. № 1/16828-25 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktyvno-metodychni-rekomendatsii-shchodo-vykladannia-navchalnykh-predmetiv-intehrovanykh-kursiv-u-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-u-20252026-navchalnomu-rotsi>.

9. Модельна навчальна програма «Природничі науки. 7–9 класи (інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Мандренко Ю.І. та інш.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/Prirod.osv.galuz/19.04.2024/Pryrodn.nauky.7-9.kl.intehr.kurs-Mandrenko.ta.in-19.04.2024.pdf>.

10. Модельна навчальна програма для базової середньої школи «Фізика. 7–9 класи» (авт. кол. Максимович З.Ю. та інш.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Fizyka-2023/Fizyka.7-9.kl.Maksymovych.ta.in.20.02.2023.pdf>.

11. Модельна навчальна програма «Фізика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Головка М.В. та інш.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Pryrodnycha.osvitnya.haluz.2023/16.08.2023/Fizyka.7-9%20kl.Holovko.ta.in.16.08.2023.pdf>.

12. Модельна навчальна програма «Фізика. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. кол. Кремінський Б.Г. та інш.). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/31-12-2024/fizyka-7-9-kl-kreminsky-ta-in-31-12-2024.pdf>.

13. Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2026 р. № 682 «Про затвердження переліку підручників (крім електронних) для закладів загальної середньої освіти, які можуть видаватися за кошти державного бюджету у 2026 році (9 клас)». URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-pereliku-pidruchnykyv-krim-elektronnykh-dlia-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-iaki-mozhut-vydavatysia-za-koshty-derzhavnoho-biudzhetu-u-2026-rotsi-9-klas?_cf_chl_tk=RUqdlXfh.3j_9WdCCPQPoOFjIh0znbC9fNJ0Xw2NBw8-1780913181-1.0.1.1-zrVhQA7wVir2uC6aIY1NnifUe49KBaAWdhOCDjjV8oA.

14. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 р. № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>.

15. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.04.2024 р. № 548 «Про затвердження Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0656-24#n14>.
16. Освітні технології: навч.-метод. посібник / О. М. Пехота, А.З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. Київ: Вид-во А.С.К., 2003. 255 с.
17. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 р. № 235 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 р. № 1120). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-21#n22>.
18. Український проєкт «Якість освіти». Базова середня освіта. Фізика. URL: <https://www.yakistosviti.com.ua/bazova-serednia-osvita/fizyka>.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО» В 9 КЛАСІ НУШ

Вікторія КОНДРАТОВА,

*завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти комунального закладу
«Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського», кандидат педагогічних наук;*

Олена КАЛАШНІКОВА,

*вчитель музичного мистецтва комунального закладу «Ліцей «Мрія»
Кропивницької міської ради», вчитель-методист;*

Олена ТИСЛЕНКО,

*вчитель музичного мистецтва комунального закладу «Великобалківська
гімназія Кропивницької міської ради», вчитель-методист;*

Анна ОРЛОВА,

*вчитель образотворчого мистецтва комунального закладу «Бобринецький
ліцей №1» Бобринецької міської ради Кіровоградської області,
вчитель-методист*

Сучасна освіта орієнтується на формування особистості, здатної до самореалізації, творчого мислення та ефективної взаємодії в умовах цифрового суспільства. Відповідно до Концепції Нової української школи пріоритетним стає компетентнісний підхід, що передбачає активну діяльність учнів, інтеграцію знань і розвиток навичок ХХІ століття [1].

Метою мистецької освітньої галузі в 9 класі є: цілісний розвиток успішної особистості учня у процесі освоєння мистецьких надбань людства; усвідомлення власної національної ідентичності в міжкультурній комунікації; формування компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження; розкриття креативного потенціалу, залучення до культурних процесів в Україні [2].